

Izveštaj o korištenju električnih pastira u projektu Dinara back to LIFE

1. Uvod

Električni pastiri u projektu „Dinara back to LIFE“ zamišljeni su kao pomoćno sredstvo kojim će se poticati ispaša i motivirati stočari za primjenu dobre prakse u napasivanju. Troškovnikom projekta predviđeno je 8500€ za nabavu električnih pastira, koji će se nakon kupnje kroz ugovore o posudbi distribuirati zainteresiranim stočarima.

Električni pastiri stočarima će koristiti za ograđivanje prostora za ispašu, te kao element u zaštiti stoke od predatora. Dodjeljivanje električnih pastira zainteresiranim stočarima predstavlja ne samo financijsku olakšicu za korisnike, već doprinosi i povezivanju projektnog tima sa stočarima, te otvara prostor za konzultiranje oko korištenja električne ograde, napasivanja, i stvaranja suradnje i na drugim područjima.

2. Provedene aktivnosti

- Poziv za iskazivanje interesa za ispašu na Dinari

U studenom 2020 objavljen je poziv za iskazivanje interesa lokalnim stočarima za provedbu ispaše na Dinari. U sklopu obrasca u kojem su zainteresirani označavali podatke uvršteno je i pitanje kojim se ispituje zainteresiranost stočara za korištenje električnog pastira. Dobiveni podaci polazna su točka projektnom timu za dalje planiranje nabave i distribucije električnih pastira.

- Restauracijski plan ciljnih travnjaka

U siječnju 2021. izrađena je prva radna verzija Restauracijskog plana ciljnih travnjaka, dokumenta koji služi kao polazište u planiranju restauracijskih aktivnosti projekta. Restauracijskim planom predviđene su površine koje se planiraju restaurirati i održavati ispašom, što daje smjer i planiranju korištenja električnih pastira.

- Konzultiranje s dionicima

O mogućnostima i ograničenjima korištenja električnog pastira razgovaralo se i na sastancima sa dionicima, stočarima, lovcima, pčelarima, predstavnicima Ministarstva poljoprivrede te Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (Zavod za zaštitu prirode) u svojstvu Savjetodavnog i Suradničkog vijeća projekta. Projektni tim se kroz konzultacije upoznao s problematikom vezanom uz korištenje električnih pastira, konfliktima koji se događaju među dionicima te ograničenjima vezanih uz korištenje električnih pastira na pašnjacima koji su u vlasništvu Republike Hrvatske.

Izazovi s kojima smo se susreli tijekom procesa konzultacija s dionicima i sa Savjetodavnim i Suradničkim vijećem projekta su sljedeći.

1. Lovačka društva protive se postavljanju električnih pastira na području dalmatinskih županija
2. Šumarska inspekcija izdaje naloge da se uklanjaju električni pastiri koji su postavljeni na državnom zemljištu bez obzira ako je stočar postavio električni pastir na šumsko zemljište koje je dobio u zakupu za pašarenje.
3. Uočena je nedosljednost tumačenja zabrane postavljanja električnih pastira na državnom zemljištu u zakupu jer se izvan dalmatinskih županija električni pastiri normalno postavljaju
4. Postoji nedosljednost prema kojoj Država kroz agroekološke mjere daje sredstva za nabavu električnih pastira kako bi poticala držanje stoke na otvorenom i prevenirala štete od velikih zvijeri na stoci, a s druge strane stočarima koji postavljaju pastire izdaju se naredbe za uklanjanje
5. Prema važećem šumarskom pravilniku moguće je postavljanje električnih pastira na šumskom zemljištu koje je u zakupu za ispašu, ali se nedosljedno primjenjuje.

Kako bi se spriječio negativan utjecaj na sociološkom i pravnom planu, u tijeku je komunikacija s Hrvatskim šumama i nadležnim ministarstvima kako bi se utvrdila jasna pravila tko i gdje smije postavljati električne pastire. Nastojanja su usmjerena k tome da u trenutku kada stočarima podijelimo električne pastire bude sigurno da ih neće biti primorani ukloniti ili biti izloženi riziku od plaćanja kazni.

3. Plan za buduće korake u provedbi aktivnosti

Prema prikupljenim informacijama, električni pastiri će se kroz projekt koristiti da bi se postigla dva cilja.

- Usmjeravanje ispaše

Dio električnih pastira nabavljenih kroz projekt dao bi se na korištenje lokalnim stočarima s ciljem optimalnog usmjeravanja ispaše. U individualnim konzultacijama lokalni stočari iznijeli su kako osim suhopolja na koje vode stoku na ispašu posjeduju i privatna poljoprivredna zemljišta na kojima je stoka na ispaši. To je posebice važno u vrijeme kada je kvaliteta i dostupnost paše na suhopolju slaba i kada stočari nisu u mogućnosti voditi stoku na ispašu na više nadmorske visine. U tom slučaju svoju stoku napasuju u okolini kuća, a uz pomoć električnog pastira će moći izdvojiti površinu planiranu za ispašu od onih livada koje moraju ostati nepopasene kako bi se ih moglo pokositi za zimsku prehranu stada, i da zaštite poljoprivredne površine na kojima imaju zasađene žitarice ili povrtlarske kulture. S obzirom na prosječnu površinu takvih privatnih površina, električni pastiri s ovom svrhom korištenja moći će se raspodijeliti na veći broj korisnika.

- Uvođenje pregonskog napasivanja

Nabavom i ustupanjem električnih pastira na korištenje lokalnim stočarima poticalo bi se pregonsko napasivanje pašnjaka na suhopolju. Pregonsko napasivanje označava intenzivno korištenje pašnjaka na način da se cjelokupna površina podijeli na veći broj odijeljenih cjelina. Takva ispaša je intenzivnija, i pozitivno će djelovati na sprečavanje rasta drvenaste vegetacije, budući da će ju stoka, u ograničenom prostoru, početi konzumirati, ili uništavati gaženjem.

4. Zaključak

Nakon dobivanja jasnih uputa o mogućnostima i uvjetima legalnog korištenja električnih pastira pokrenuti će se proces nabave i dodjele električnih pastira stočarima čime će se moći početi ostvarivati pozitivni učinci korištenja električnih pastira na održavanje travnjaka u dobrom stanju i sprječavanja ili zaustavljanja sukcesije.

Activity summary

C.2.3. Setting up electric fences

Setting up electric fences is a project incentive for motivating and supporting local farmers and promoting best grazing practices. Project budget allocates 8500€ for purchasing electric fence system, which will later be distributed and used in cooperation with local farmers.

Electric fence will help local farmers to focus grazing, make control of the animal movement easier, and provide security against large predators. This incentive is financial and practical in its nature, as the equipment will be borrowed to interested farmers, but it is also an important networking moment, because this cooperation will create a space for dialogue with the local stakeholders, consultations and broadening of the cooperation.

Implemented activities

- Call for interest – grazing activities

In November 2020, project team published a Call for interest, targeting local farmers interested in grazing on Dinara mountain. In the application form, the participants were asked to answer the questions about their grazing practices, land ownership and similar, and it included a question regarding the interest for using the electric fence. Answered applications became the entry data for further activity planning, and it is shaping the blueprint for electric fence distribution and use.

- Consulting with stakeholders

Stakeholders were consulted regarding the possibilities and restrictions for electric fence use. Consultations involved livestock keepers, beekeepers, hunters, representatives of the Ministry of agriculture and Ministry of economy and sustainable development (department for nature protection), and representatives of Advisory and Cooperation board. In consultation process, project team was introduced with the most common and concerning problems regarding electric fence use, and the conflicts which are emerging between different stakeholders.

Some of the most notable conclusions are listed below:

- Hunters associations are opposing the local practices of setting up of the electric fences
- Forestry inspection is processing the removal of electric fence which are placed on state owned land regardless of the land being leased to the farmers as pastures
- There is evident discrepancy in legal actions against electric fence use, which differs on a county level
- The State has uncoordinated approach towards the use of electric fence. At the same time, it encourages the purchase of electric fence through agro-environmental measures, and keeps issuing the removal orders for electric fences which are in use

- Current regulation makes it possible to place an electric fence on state owned pasture in lease, but this practice is not applied coherently

Project team keeps involved in communication with stakeholders to reduce the negative effect of incoherent practice, and to support the defining of practice and law implementation.

Plans for electric fence distribution and use

In accordance with entry data, electric fence will be distributed to accomplish:

1. Improved grazing focus

During the consultations with stakeholders, farmers brought to our attention that a large number of them possesses private agricultural land, which is used for grazing when there are poor conditions for grazing on dry grasslands and farmers are not able to use grazing sites on a higher altitude. Electric fences will be distributed to farmers who use private agricultural land for grazing, as it will help them to protect the crops and plants from the animals and ensure the viability of farming while there are no possibility to graze on our target grasslands. Based on the interest, project expects a large number of beneficiaries.

2. Rotational grazing

Electric fence will be used to support and promote rotational grazing. Rotational grazing is the practice of containing and moving animals through pasture to improve soil, plant, and animal health. Rotational grazing is a good practice for biodiversity and halting the succession of unwanted vegetation on grasslands.

Regards for the future period

Electric fences will be purchased and distributed after obtaining clear directions on terms, possibilities and restrictions for its use.